

آیا جنگ روسیه و اوکراین برای ایران مفید است؟

بهرنگ ذکاوتی

عملیات نظامی روسیه در خاک اوکراین با مداد روز پنجشنبه 5 اسفند 1400 با فرمان ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه آغاز شد. همزمان با آغاز درگیری، قیمت نفت و طلا و مواد غذایی در بازارهای جهانی و قیمت گاز در اروپا به دلیل وابستگی کشورهای این قاره به گاز روسیه که از مسیر اوکراین می‌گذرد نیز افزایش پیدا کرد. قیمت هر بشکه نفت بعد از 7 سال در نخستین روز حمله روسیه به بالای 100 دلار رسید که برخی کارشناسان نفت 130 دلاری را هم پیش‌بینی کرده‌اند. همزمان هر اونس طلا هم به بیش از 1900 دلار رسید و قیمت بیت‌کوین به زیر 35 هزار دلار سقوط کرد. به عقیده بسیاری از کارشناسان در صورتی که این جنگ چندین هفته ادامه پیدا کند اقتصاد جهان که هنوز از عوارض شیوع ویروس کرونا رها نشده، با بحران‌های جدیدی روبه‌رو خواهد شد. جهش قیمت انرژی، کاهش گردشگران، مختل شدن عرضه گندم و نهاده‌های دامی و کامودیتی‌ها از جمله پیامدهایی است که در مورد این جنگ مطرح می‌کنند. به گفته یکی از کارشناسان اقتصاد بین‌الملل با توجه به نقش مهمی که روسیه و اوکراین در تامین کود، ذرت و گندم جهان دارند تداوم به این جنگ باعث افزایش قیمت مواد غذایی خواهد شد.

نخستین پیامد منفی این جنگ برای اقتصاد ایران اختلال در واردات و کمبود نهاده‌های دامی در کشور است. روسیه و اوکراین مجموعاً 29 درصد صادرات جهانی گندم، 19 درصد از ذرت جهان و 80 درصد از صادرات روغن آفتابگردان جهان را به خود اختصاص داده‌اند. به طور مثال در سال 2021- 70 درصد از صادرات گندم روسیه به خاورمیانه و آفریقا بوده است. در روزهای اخیر اتحادیه واردکنندگان نهاده‌های دامی غلات اعلام کرده بسیاری از شرکت‌ها اعلام کرده‌اند که در شرایط فعلی نمی‌توانند به تعهدات خود عمل کنند و ارسال محموله‌ها به بعد از شرایط جنگی موکول خواهد شد و از قرار معلوم ذخایر نهاده‌های دامی محدود بوده و برای مدت زمان کوتاهی جوابگوی نیاز کشور است و باید به فکر جایگزینی برای این کشورها بود. همچنین مساله دیگر تاثیر این جنگ

بر نرخ تورم جهانی است که برای کشورمان که با تورم 2 رقمی دست و پنجه نرم میکند بسیار مخربتر و شدیدتر خواهد بود. از دیگر آثار احتمالی این جنگ برای اقتصاد ایران، عدم دسترسی ایران به منابع مالی است که در شرایط تحریم از طریق روسیه کسب میکرد. به طور مثال چند وقت پیش مجلس شورای اسلامی به دولت اجازه داد تا مبلغ 5 میلیارد دلار وام از دولت روسیه دریافت کند. پیشتر اعلام شده بود در سفر رییسجمهور به مسکو در اواخر دی ماه میزان وام روسیه به 10 میلیارد دلار افزایش پیدا کرده است. روسیه همچنین در قالب قرارداد 20 ساله قرار بود در زیرساختهای انرژی ایران سرمایهگذاری کند. از جمله سرمایهگذاری در پروژه بهرهبرداری از میدان گازی چالوس در دریای خزر که اکنون با وضع تحریمهای جدید علیه روسیه این سرمایهگذاریها در پردهای از ابهام و مشکل فرو رفته است. همچنین با توجه به اینکه مذاکرات هستهای به مراحل پایانی رسیده و با توجه به اینکه بودجه سال 1401 با پیشفرض توافق و لغو تحریمها تنظیم شده در صورت کند شدن روند مذاکرات و به درازا کشیدن جمعبندی آن دولت با کسر بودجه مواجه و در نتیجه اقتصاد با رکود و تورم بیشتری روبهرو خواهد شد. در عرصه ارزهای دیجیتال نیز مشکلاتی رخ داده است. یکی از راههای دور زدن تحریمهای غرب علیه روسیه استفاده از ارزهای دیجیتال بوده است، غرب و اتحادیه اروپا جهت فشار بیشتر به روسیه قصد تصویب قوانین سختگیرانهتری برای ارزهای دیجیتال دارند که منجر به کاهش قیمت آنها در جهان میشود. با توجه به سرمایهگذاری زیاد خانوادههای ایرانی در این بازار طی 2 سال گذشته پیشبینی میشود خسارتهای مالی زیادی نصیب آن دسته از ایرانیانی شود که پساندازهای خود را صرف خرید این نوع داراییها کردهاند. این همه در حالی است که برخی دیگر از تحلیلگران معتقدند درگیری نظامی میان روسیه و اوکراین و تحریم روسیه میتواند به نفع اقتصاد ایران باشد. برای نمونه ایران میتواند در زمینه صادرات گاز به اروپا جایگزین روسیه شود. این در حالی است که متأسفانه کشور ما نیز در تحریم و انزوا بهسر میبرد و بعضی اوقات برای صادرات نفت و گاز خود از روسیه کمک میگرفته است. در نتیجه به نظر نمیرسد ایران بتواند از فرصت جنگ و تحریم روسیه فعلاً هیچ بهره‌ای ببرد به ویژه آنکه در شرایط فعلی به صلاح نیست کاری علیه منافع حامی خود در مذاکرات برجام یعنی روسیه انجام بدهد.